

NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj IX.

V sredo 23. maliga travna (sredoživna) 1851.

List 17.

Národna pésem iz Polján na Kupi.

Zapisal Kobe *).

Majka Maro iza grada zvala:
Hodi, hčerka! ako si oprala.
Nesam, majko! ni do vode došla.
Kaj si, hčerka, letni dan delala?
Gledala sam čuda velikoga,
Kjer se bije Sava i Murava.
Sava vozi dervje i kamenje,
A Murava šajke okovane.
U šajki sta bratac i sestrice,
Bratac spava, a sestrice šiva.
Sestra brataca z iglico budila:
Stani, bratce, beli gradi goré!
Neka gore z ognjem izgoreli!
Služil jesam tri godine dana,
Pervo leto za lepo devojko,
Drugo leto za konjiča vranca,
Tretje leto za svetlo oružje.
Kad so došli devojke deliti,
Meni dajo staro neveljavo;
Kad so došli konjiče deliti,
Meni dajo stara neveljava;
Kad so došli oružje deliti,
Meni dajo staro i rujavo.

*) Morebiti je Novicam ta pesmica važna zavolj tam bivajočega podnarečja.

Hvala lepa za - njo.

Pisatelj.

Vred.

Majka (mati), — nesam (nisim), — zvala (klicala), šajka (nek čoln), — a (pa), neka (naj!) — i (in), — devojka (deklica).

Skušnje z Rigajskim lanam *).

Lansko spomlad že sim obljubil, v Novicah naznati, kako se mi je Rigajsko seme obneslo, pa še le letos obljubo spolnim, in to se mi toliko boljši zdí, ker imam letos dveletno skušnjo popisati.

Kupil sim predlanskim 10 funtov semena pri Kovaču v Šiški, in ga vsejal 27. aprila na njivo, ki je bila po navadi za domači lan pripravljena, to je, na deteljše v publico, na katero je bil poprejšnjo jesen gnoj navožen. Tri ali štiri dni poprej sim celo njivo na ploh ali plat izoral, po tem (27. aprila) vso njivo lepo prevleči dal in nar pred Rigajsko seme na dva ogona in pol vsejal. Na drugi kos njive vsejem pa domače seme, (njiva je 140 stopinj dolga), dam s pepelam celo njivo enakomerno poštopati, in potlej jo še enkrat prevlečem, in delo je dokončano.

Nekteri lan razkopljejo in večidel tudi veliko poprej izorjejo in potlej vse prekopljejo; tudi jez sim tako ravnal, pa sedaj se mi gori popisano ravnanje bolje

*) Rigajski lan je nar imenitniši in nar žlahnejši lan. Riga je velko mesto v Liflandu na Rusovskim, kjer zavolj hladniga in vlažniga (mokrotniga) vremena se lan posebno dobro obnaša in od tod na vse kraje po svetu prodaja. Vredništvo.

zdí, in je tudi veliko ložje. Ako se pa na ogone seje in orje, se pa mora razkopati, ker drugač preveč semena v razore pride.

Ob tednu začne zeleneti, pa je bil prav reven in redek viditi, in je kmalo za domačim zaostal. Ali ko nastopi o 14 dneh gorkota, je začel vidama rasti, in je ob času cvetja že za eno ped domačiga prerastel; cvetel je pa en teden pozneje od domačega. Sedaj še enmalo odraste, in ko je bil zrel, (tudi en teden pozneje) je bil skorej poldrugi čevlj veči od domačega, in je meril 3 čevlje v snopu; debel je bil pa, ko režena slama. Zdelo se mi je, da je bil enmalo preradek, in sim si zapomnil, da ga moram drugikrat ravno tako sejati, kot pšenico.

Potem ga denem v kozolec, da se dobro presuši, in potlej ga pogernem na travnik; v 14 dneh je bil goden. Ko ga otarem, mi je dal semena en mernik prav svitlega in gladkega, k mojemu začudenju nasprotnega unimu, ki sim ga kupil, ki je bil prav pust v roki. Prediva je bilo pa 30 funtov, ki je bilo voljno in svitlo, ko svila (žida) in sama lika. To je meni vse jako dopadlo, ter sklenem, se ga poprijeti, ako se mi drugič zopet dobro obnese.

Lansko leto mu odločim ajdovše (ktero je sploh nar slabši za lan) in navozim gnoja še le 14 dni poprej, ko je bil čas, ga sejati. Oral sim na ogone, in sim ga sejal tako gosto, kot pšenico (posejal sim ga polovico, drugo polovico sim prihranil za letos) in mu postrežem po navadi. Zrastel je enmalo čez dva čevlja in je bil ravno prav gost. Semena je bilo malo čez mernik, prediva pa ravno toliko in taciga ko lansko leto. Opomniti moram, da leto 1850 je bilo pri nas prav slabo za lan, in tudi njiva je bila malo pripravna za-nj.

Kar izdelovanje vtiče, pravijo predice, da skorej ni boljšega prediva od Rigajskiga, in obeli se bolj čisto, kot vsak drug. Jez ga nebudem več opustil, ako se mi bo tako obnašal. Bodemo vidili kaj bo letos. Ob letu bodem Novicam to naznanil *).

Iz Sorškiga polja.

Cesarski ukaz

zastran naprave odškodninskiga zaklada za oprostene zemljiša v zgornji in spodnji Avstrii, na Solnograškem, Českim, Marskim, Šlezaskim, Štajarskim, Koroškim, Krajnskim, Teržaškim in Goriškim.

Celi znesek odškodnine, ki se bo imel za oprostene zemljiša v gori imenovanih deželah plačati, znese po prerajtu ministerstva okoli 207 milijonov gold., — od

*) Gotova je, da je Rigajsko seme nar boljši. Ali vsak sad, ki ne dobiva v drugim kraju tiste zemlje in tistiga zraka, kakor ju ima v svoji domovini, se sčasama zverže. To uči, da je treba semena čez ene léta zopet iz ptujiga si omisliti. Vredništvo.